

מי-שתיה קרים עלולים לפגוע בתנובת החלב

יוסי לפר, מושב ניר ישראל, חברת קופולק-אגרוון

של חצר גבוהות התנובה מחוממים מכיון שהם היו קשורים בטעות למערכת המים החמים של מכון החליבה".

ההסבר הזה נראה לגדי ולי משכנע למדי, כי החורף בקרית ענבים אינו מוסיף בוך בחצרות המבוטנות לגמרי, והפרות גם לא היו חשופות לרוח חזקה שהיא ידועה כמדכאת תנובה. כלומר, לא יכולנו להצביע על סבל כל שהוא לפרות מהחורף כיון שגם לא האמנו שהקור מפריע. אך גדי לא רצה להעמיס על הרפת את ההוצאה הכרוכה בחימום מי-השתיה בידועין על סמך השערה לא מוכחת זו (די בצדק, עלי לאמר). חיפשנו דרך אחרת להגביר את צריכת המים של הפרות. החלטנו לנסות תוספת מים לבליל, ואכן, זה היה פתרון מוצלח. תוספת הדרגתית של כמות חומר טרי ביחס לחומר היבש הביאה בעקבותיה שיפור מיידי בתנובה. התוספת הראשונה היתה של תחמיץ ושאר התוספות היו של מים. הגענו עד מנה של 50% חומר יבש.

מאיר אבו, מרכז הרפת הטרי יחסית של קיבוץ גרופית לוחץ עלי מדי פעם להציע דרכים לשיפור תנובת החלב. מאחר שהרגשתי שמבחינת הרכב המנה כבר מיציתי את הנושא, הצעתי לו לנסות כמו גדי מקרית ענבים להוסיף מים לבליל מכיון שגם אצלו מי השתיה קרים מאד (בחורף 1992). כמו בקרית ענבים היתה בגרופית להוספת המים לבליל השפעה מיידיית להגדלת ייצור החלב הכללי והממוצע לפרה. 

הערות העורך: מן הראוי להפנות את תשומת לב הקוראים לתוצאות המחקרים בפלורידה ומקומות נוספים בארה"ב, בהם צויין במפורש היתרון של צינון המים בעונת הקיץ הלוהטת. לא מדובר במי-קרח, אלא במים בחום של 10 מע"צ. ראה מאמר בנדון זה בחוברת הנוכחית, במדור "כלכלה וממשק". (מ.מ.).

לראשונה שמעתי על האפשרות של מי שתיה קרים מדי מיואל, לשעבר מרכז הרפת של קיבוץ עין-הנציב. יואל ניסה לשפר את תנובת החלב בקיץ באמצעות הגשת מי שתיה מצוננים. התברר שמים בטמפרטורה של כ-5-10 מעלות גרמו להפחתה בשתיה.

בחורף 1992 שהיה קר במיוחד התלונן לפני גדי, רכז הרפת של קיבוץ קרית ענבים שתנובת החלב שלו נמוכה מהצפוי. בדקנו את תנובת החלב הממוצעת לפרה החל מאוקטובר 1991 עד פברואר 1992 ורשמנו אותה על דף בהשוואה לתנובה הממוצעת לפרה בשנה הקודמת. התברר שתחושתו של גדי היתה מוצדקת. עד אמצע דצמבר 1991 היתה התנובה לפרה גבוהה בליטר או שניים מהתנובה בשנה הקודמת, אך לאחר מכן היתה התנובה השנה נמוכה בליטר מהתנובה אשתקד. החורף הגשום מאד השנה החל ב-15.12.91 ולכן מזג האוויר החורפי מאד יכול היה להיות קשור לפחיתת התנובה. במיוחד התאים הדבר להשוואה עד אמצע ינואר כיוון שבשנה הקודמת החלו הקור והגשם רק ב-15.1.91. בבדיקה התברר שנצילות המזון טובה מאד. הפרות אוכלות 0.650 ק"ג חומר יבש לכל ליטר חלב מיוצר. כלומר, תנובת החלב הנמוכה נובעת מצריכת מזון נמוכה. תוך כדי סיור ברפת בדקתי את המים בשוקת. המים היו קרים מאד, היד ממש קפאה בהם. "שמע" אמרתי לגדי, "אולי הפרות אוכלות מעט כי הן שותות מעט. המנה בקרית ענבים די יבשה. המים בשוקת קרים מאד. יתכן שחימום מי השתיה ל-20 מעלות עשוי היה לעזור. אם מים כה קרים הגבילו שתיה בקיץ של עמק הירדן אצל יואל בעין-הנציב, קל וחומר שזה עלול להגביל צריכת מים כאן בחורף." גדי החל לצחוק ואז סיפר לי שיש לו לגלות לי משהו שמאד מחזק קו מחשבה כזה "אתה יודע, לפני כחודשיים גילינו, שבמשך שנה היו מי השתיה